

Regelmatig komt het voor dat binnen Scouting foto's worden gemaakt van Scoutingactiviteiten en van scouts. Deze worden bijvoorbeeld gebruikt op de website van een Scoutinggroep, in een groepsblad of als foto bij een persbericht. Je kunt hierbij te maken krijgen met het portretrecht. Dat is het recht van degene van wie een afbeelding is gemaakt. Dit recht perkt de vrijheid van de fotograaf of kunstenaar in om foto's of kunstwerken op de markt te brengen of openbaar te maken.

Wanneer is sprake van portretrecht?

Iemand heeft portretrecht als hij of zij op de een of andere manier herkenbaar is af- of uitgebeeld. Het gaat hierbij niet alleen om foto's en film, maar bijvoorbeeld ook om beelden, schilderijen etc. Een karikatuur met beperkte gelijkenis is ook een portret. De inhoud van het portretrecht is afhankelijk van de vraag of de afgebeelde persoon zelf opdracht heeft gegeven voor het maken van het portret.

Als een portret in opdracht van de geportretteerde is gemaakt, dan mag de maker van de afbeelding het werk niet zonder toestemming van de geportretteerde op andere wijze exploiteren. De geportretteerde mag, met bronvermelding, zijn foto's wel gebruiken in kranten of tijdschriften. Wil je als maker deze foto's gebruiken in bijvoorbeeld een brochure, dan heb je daarvoor toestemming nodig van de geportretteerde.

Is een foto niet in opdracht van de persoon die is afgebeeld, gemaakt, dan is het portretrecht veel beperkter. Het kan hierbij gaan om foto's die je bijvoorbeeld maakt van activiteiten waar mensen al dan niet toevallig op staan, maar ook om foto's waarvoor iemand model heeft gestaan. In al deze gevallen is geen sprake van opdracht, zelfs als een model er uitdrukkelijk in toestemde. Mensen op dergelijke foto's mogen deze niet zelf exploiteren, omdat dat in strijd zou kunnen zijn met het auteursrecht van de maker. Maar als fotograaf ben je ook niet helemaal vrij om dergelijke foto's te gebruiken. Er is dan wel geen voorafgaande toestemming van de geportretteerde nodig, maar je mag foto's niet openbaar maken als een redelijk belang van de geportretteerde of diens nabestaanden zich hiertegen verzet.

Redelijk belang

Een redelijk belang van een (niet in opdracht) geportretteerde kan van morele of financiële aard zijn. Van een moreel belang is bijvoorbeeld sprake als er met de foto een inbreuk wordt gemaakt op de privacy. Ook de context van de openbaarmaking kan een dergelijke inbreuk opleveren als deze sociaal diskwalificerend of politiek gekleurd is. Het gaat er om of de afgebeelde persoon de openbaarmaking zelf als aantasting van zijn of haar privacy, eer of goede naam kan ervaren. Dat een foto in het openbaar is gemaakt (dus bijvoorbeeld op straat) maakt dat niet anders.

Een redelijk belang kan ook gelegen zijn in de commerciële sfeer. Als je in je werk mensen afbeeldt die door hun prestaties populariteit hebben verworven, bijvoorbeeld bekende sportmensen of beroepsartiesten, kunnen deze mogelijk een beroep doen op een financieel belang. Zij kunnen je verwijten dat je hun populariteit commercieel exploiteert. Maar ook onbekende mensen kunnen zich hierop beroepen indien de afbeelding gebruikt wordt om geld mee te verdienen. Dat zal bijvoorbeeld het geval zijn indien iemand als enige persoon is afgebeeld, en de afbeelding in een reclamefolder wordt gebruikt. De problemen die kunnen rijzen, zijn niet altijd goed te voorzien en een fotograaf of beeldend kunstenaar doet er goed aan tevoren toestemming te vragen tot publicatie; als er veel op het spel staat: schriftelijk.

Mag ik foto's van activiteiten en kampen maken en publiceren?

Als het gaat om foto's van activiteiten bij Scouting heb je ook te maken met het portret- en auteursrecht. Daarnaast is ook de privacywetgeving (AVG) van toepassing.

De privacywet beschrijft hoe moet worden omgegaan met beeldmateriaal als dit gebruikt wordt voor identificatie met bijvoorbeeld biometrische gegevens. Een foto is dan 'bijzonder persoonsgegevens'.

Tegelijkertijd mag een foto niet standaard als bijzonder persoonsgegeven worden aangemerkt. Voor sommige verwerkingen, bijvoorbeeld een map foto's met spelende scouts in het bos zonder vermelding van namen, gelden deze regels dus niet.

Mag je dan zomaar foto's gebruiken? Nee. Want als organisatie heb je de plicht om zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens en die te beveiligen, in welke vorm dan ook. Voor het gebruik van fotomateriaal geldt binnen Scouting dan ook de volgende richtlijn:

- Vraag bij inschrijving van het lid éénmalig expliciet toestemming voor het maken en gebruik van foto- en/of videomateriaal;
- Geef aan waarvoor je het beeldmateriaal gaat gebruiken en op welke kanalen het materiaal verspreid wordt;
- Geef aan dat men de toestemming altijd in kan trekken.

Je mag foto's ondanks eventueel verkregen toestemming vooraf, nog altijd niet openbaar maken als een redelijk belang van de geportretteerde wordt geschaad of diens nabestaanden zich hiertegen verzetten. Dat redelijke belang is, zoals je hierboven hebt kunnen lezen, moeilijk te bepalen. Wees altijd voorzichtig met het plaatsen van beelden van je jeugdleden. Gebruik bijvoorbeeld geen foto's in badkleding of beelden die als gênant kunnen worden ervaren. En plaats je kampfoto's liefst op een pagina waar alleen genodigden bij kunnen. Realiseer je dat die genodigden een kopie kunnen maken van de foto's en deze ook weer zelf verder kunnen verspreiden.

Ter bescherming van je jeugdleden raadt Scouting Nederland je aan om zo secuur mogelijk om te gaan met het publiceren van foto's.

Ondanks dat Scouting Nederland probeert de infobladen zo up-to-date mogelijk te houden, kan het voorkomen dat er inmiddels nieuwe regelgeving is afgekondigd. De tekst van de geldende wet- en regelgeving is bepalend. Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend.